

Bewoners woonzorgcentra massaal aan antidepressiva

Bijlage

Studie gerealiseerd door Studiedienst CM in samenwerking met Medische directie CM - maart 2018.

1. Percentage CM-leden in woonzorgcentra dat antidepressiva en antipsychotica nam

De populatie bij deze studie omvat CM-leden die minstens 30 dagen in een woonzorgcentrum verbleven. Enkel de woonzorgcentra waar minstens 20 andere CM-leden verbleven, zijn meegerekend. Antidepressiva zijn geneesmiddelen uit de ATC-categorie N06A en antipsychotica behoren tot de ATC-categorie N05A. CM beschikt niet over informatie over de gezondheidstoestand van de leden waarmee we zouden kunnen beoordelen of het gerechtvaardigd is dat zij die geneesmiddelen voorgeschreven krijgen. Wij weten echter wel dat sommige antidepressiva en antipsychotica niet aanbevolen zijn voor ouderen, omdat de potentiële risico's bij gebruik groter zijn dan de baten voor hun gezondheid. Wij verwijzen hierbij naar de EU(7)- PIM lijst die wordt gebruikt om de relevantie van de medische voorschriften te bepalen (1):

-Voor ouderen niet aanbevolen antidepressiva, bijvoorbeeld: venlafaxine (Efexor[®]), duloxetine (Cymbalta[®]), agomelatine (Valdoxan[®]), fluvoxamine (Floxyfral[®]), clomipramine (Anafranil[®]) ...

-Voor ouderen niet aanbevolen antipsychotica, bijvoorbeeld: sulpiride (Dogmatil[®]), amisulpride (Solian[®]), clozapine (Leponex[®]) ...

Volgens deze classificatie worden ook de antidepressiva die als slaapmiddel of pijnstiller worden gebruikt, als niet aanbevolen beschouwd: amitriptyline (Redomex[®]), trazodone (Trazolan[®]), duloxetine (Cymbalta[®])

Percentage CM-leden in woonzorgcentra dat antidepressiva en antipsychotica nam (30 DDD) 2016					
Type WZC	Antidepressiva %	Niet aanbevolen antidepressiva %	Antipsychotica %	Niet aanbevolen antipsychotica %	N
RVT	42,02%	23,65%	23,06%	15,31%	43767
ROB	36,35%	20,77%	15,39%	10,71%	38268
totaal	39,38%	22,31%	19,48%	13,16%	82035

In 2016 nam 39,4 procent van de CM-leden die in woonzorgcentra verbleven, minstens 30 DDD antidepressiva. 19,5 procent nam antipsychotica. Dit hoge verbruik is onrustwekkend.

Zeer onrustwekkend is ook het percentage bewoners dat geneesmiddelen nam die niet aanbevolen zijn voor ouderen: 22 procent - meer dan de helft van alle gebruikers - nam niet aanbevolen antidepressiva en 13 procent - ongeveer twee derden van alle gebruikers - nam niet aanbevolen antipsychotica.

Anders gezegd, ook al beantwoorden die voorgeschreven geneesmiddelen aan reële noden van de bewoners, toch zou de categorie geneesmiddelen die zij nemen, hun gezondheid negatief kunnen beïnvloeden.

2. Onderlinge variatie tussen woonzorgcentra inzake het percentage CM-leden dat antidepressiva of antipsychotica neemt, volgens het zorgforfait

Wij maakten in elke instelling een rangschikking van de CM-leden volgens het zorgforfait waarop zij in 2016 recht hadden. Het zorgforfait is een goede indicator voor hun zorgbehoevendheid. Wij kunnen zo personen met een vrij gelijkaardige mate van zorgbehoevendheid vergelijken: dit verkleint het risico van een variatie tussen instellingen wegens profielverschillen. De forfaits gaan van het O-forfait (volledig onafhankelijk) tot de D- en Cdem-forfaits (fysieke en psychische zorgbehoevendheid met diagnose van dementie bij het forfait Cdem).

Vervolgens berekenden wij in elke instelling en voor elk forfait het percentage leden dat in 2016 antidepressiva of antipsychotica nam (minstens 30 DDD). Wij behielden een drempel van minstens 20 leden per forfait om het risico van scheeftrekking wegens een beperkt aantal observaties te verminderen.

Met onderstaande rangschikking per percentiel (P10, P25, ... in onderstaande tabel) kan de verdeling van het verbruik tussen de woonzorgcentra onderling worden gemeten. Op die manier kunnen we de variaties beoordelen.

Parameters voor de verdeling van het percentage gebruikers van antidepressiva en antipsychotica in woonzorgcentra per forfait (2016)										
For-faits	Antidepressiva					Antipsychotica				
	Gemiddelde	P10	P25	P75	P90	Gemiddelde	P10	P25	P75	P90
O	31,37	11,76	21,43	40,91	45,83	10,06	0,00	4,44	13,64	22,73
A	35,98	23,81	28,57	44,00	50,00	12,22	0,00	4,76	16,13	22,22
B-C	39,90	26,98	32,18	46,30	52,94	16,70	6,25	10,71	21,28	27,59
D-Cdem	38,79	24,14	30,43	45,95	54,84	27,27	14,10	20,00	34,62	40,74

Algemeen wordt vastgesteld dat het verbruik van antidepressiva stijgt naarmate de persoon meer zorgbehoevend is. Het verbruik van antipsychotica is het hoogst in de categorie met het forfait D-Cdem (27 procent van deze bewoners neemt antipsychotica). Evenwel, antipsychotica zijn niet aangewezen voor de behandeling van dementie.

Wij merken dat achter deze gemiddelden een belangrijke variatie inzake het verbruik van antidepressiva en antipsychotica tussen de woonzorgcentra schuilgaat. Dit zien we bij alle forfaits. Voor de B-C-forfaits stellen wij bijvoorbeeld vast dat in 10 procent van de woonzorgcentra meer dan 53 procent van de bewoners die CM-lid zijn, antidepressiva neemt. Aan de andere kant van het spectrum zien we dat in 10 procent van de woonzorgcentra (ROB-RVT) maximum 27 procent van de CM-leden antidepressiva neemt.

Voor de D-Cdem-forfaits zien wij ook dat in 10 procent van de instellingen meer dan 40 procent van de bewoners die CM-lid zijn, antipsychotica neemt. Aan de andere kant van het spectrum zien we dat in 10 procent van de woonzorgcentra 14 procent van de CM-leden antipsychotica neemt.

3. Vergelijking tussen verbruik thuis en in woonzorgcentra

Wij vertrokken van een steekproef die zich beperkte tot zorgbehoevende CM-leden (volgens de Katz-schaal), ouder dan 70 jaar (in 2016) en die minstens zestig dagen thuisverpleging kregen of minstens dertig dagen in een woonzorgcentrum verbleven. Vertrekkende van die steekproef hebben wij geprobeerd om elke bewoner van een woonzorgcentrum te koppelen aan een CM-lid dat thuis werd

verzorgd en waarbij beiden een identiek profiel inzake leeftijd, geslacht en zorgbehoevendheid hadden.

Wij bekeken het geneesmiddelenverbruik tijdens heel 2016 voor beide groepen (minstens 30 DDD gedurende het jaar) en rangschikten ze vervolgens volgens hun verblijfsduur in een woonzorgcentrum of volgens het aantal dagen thuisverpleging.

% gebruikers van antidepressiva en antipsychotica (minstens 30 DDD) in een woonzorgcentrum en thuis (gecombineerde steekproef) gedurende het jaar 2016									
Verblijfsduur WZC / aantal dagen thuiszorg	Antidepressiva (%)		Niet aanbevolen antidepressiva (%)		Antipsychotica (%)		Niet aanbevolen antipsychotica (%)		N observaties
	Thuis	WZC (RVT+ROB)	Thuis	WZC (RVT+ROB)	Thuis	WZC (RVT+ROB)	Thuis	WZC (RVT+ROB)	
Tot 3 maanden	27,32%	33,76%	15,74%	19,20%	6,22%	12,47%	4,56%	8,28%	8.295
3-6 maanden	27,95%	42,80%	15,83%	25,10%	5,81%	20,48%	4,07%	12,24%	15.102
6-9 maanden	33,47%	46,29%	19,69%	28,58%	7,84%	25,13%	5,68%	15,87%	8.661
9-12 maanden	34,14%	46,97%	18,92%	27,75%	8,38%	25,38%	5,96%	16,97%	58.808
Totaal	31,71%	45,61%	17,86%	26,96%	7,41%	24,02%	5,28%	15,90%	90.866

Algemeen worden bij thuisverzorging minder antidepressiva en antipsychotica gebruikt dan bij verblijf in een woonzorgcentrum. Dit blijkt ongeacht de verblijfsduur in de instelling of de duur van de thuiszorg. Zo nam 31,7 procent van de leden die thuis werden verzorgd, in 2016 minstens 30 DDD antidepressiva. Dit percentage loopt op tot 45,6 procent bij bewoners van woonzorgcentra met een vergelijkbaar profiel. De verschillen zijn nog groter voor antipsychotica: van 7,41 procent bij thuiszorg naar 24 procent in woonzorgcentra.

Ook worden meer niet aanbevolen antidepressiva voorgeschreven in woonzorgcentra dan thuis: van de CM-leden die thuis worden verzorgd, gebruikt 18 procent niet aanbevolen antidepressiva tegenover 27 procent bij de bewoners van woonzorgcentra. Dezelfde vaststelling geldt voor niet aanbevolen antipsychotica, maar daar zijn de verschillen nog groter: iets meer dan 5 procent van de CM-leden die thuis worden verzorgd, neemt antipsychotica die niet aanbevolen zijn. In woonzorgcentra is dit drie keer meer (meer dan 15 procent).

4. Vergelijking tussen verbruik vóór en na de opname in een woonzorgcentrum

Wij selecteerden de leden die in 2016 minstens 6 maanden in een woonzorgcentrum verbleven en daar niet verbleven tijdens de 6 maanden vóór de datum van het eerste verblijf.

Wij berekenden voor deze leden het gebruik van antidepressiva en antipsychotica tijdens de zes maanden vóór de opname in een woonzorgcentrum en tijdens de zes maanden na hun opname. Wij vergelijken dus dezelfde groep van individuen, vóór en na de opname in een woonzorgcentrum.

CM. Hoe gaat het met u?

% gebruikers van antidepressiva en antipsychotica (minstens 30 DDD) tijdens de 6 maanden vóór opname in een WZC en tijdens de eerste 6 maanden verblijf in een WZC (2016)					
	antidepressiva	Niet aanbevolen antidepressiva	Antipsychotica	Niet aanbevolen antipsychotica	Totaal leden
6 maanden vóór opname in WZC	32,28%	17,46%	11,39%	7,63%	7338
6 maanden na opname in WZC	37,99%	21,35%	15,69%	10,44%	
Groei-percentage	17,7%	22,3%	37,8%	36,8%	

Het percentage CM-leden dat antidepressiva neemt, gaat van 32 procent naar 38 procent na opname in een woonzorgcentrum, een stijging met 17,7 procent. Voor antipsychotica gaat dit percentage van 11,4 procent naar 15,7 procent, een stijging met bijna 38 procent.

De verschillen in verbruik tussen de periode vóór de opname en de periode erna, zijn dus groot. Wat opnieuw vragen oproept, is het stijgend verbruik van geneesmiddelen die niet aanbevolen zijn voor ouderen. Wij kunnen echter niet automatisch afleiden dat opname in het woonzorgcentrum aan de oorsprong van dit gestegen verbruik ligt. Die stijging kan deels te verklaren zijn door de andere factoren die tot een opname in een woonzorgcentrum leiden.

(1) Renom-Guiteras, A., Meyer G., Thürmann, P.A. *The EU(7)-PIM list : a list of potentially inappropriate medications for older people consented by experts from seven European countries*, 71(7) pp. 861-875 European Journal of Clinical Pharmacology.